

JACQUES DERRIDA

Ce este deconstrucția?

1. Originile deconstrucției

- Husserl – *Abbau (Experiență și Judecată, 1938)* – regresiunea către lumea vieții și către lumea preteoretică și experiența ei antepredicativă se face prin demantelarea idealităților lumii teoretice, pe o cale non-reflexivă;
- Heidegger – *Destruktion (Ființă și Timp, Problemele fundamentale ale fenomenologiei, 1927)* – destabilizarea și destrucția tradiției filosofice; alți termeni pentru deconstrucție: *Zerstörung* (destrucție), *Verwindung* (depășire), *Loslösung* (detașare), *Schritt zurück* (pasul înapoi), *Andenken* (rememorare), *Besinnung* (meditație).

2. “Metoda” deconstrucției

- deconstrucția nu este o metodă în sensul expunerii sistematice și genetice a momentelor succesive ale gândirii, în sensul unui act subiectiv și al exteriorității față de obiect; “*pas de méthode*”, adică și “fără metodă” dar și “pas al metodei”, mers al gândirii;
- interesul lui Derrida pentru “naivitatea” esențială și inerentă coerenței logice a discursului filosofic, modului său de expunere și conceptelor sale; naivitate, dar nu deficiență logică, eroare;
- conceptele filosofice sînt “visuri de plenitudine”, antidoturi la alteritatea filosofiei, *desiderata* utopice și atopice (unitate, identitate, coeziune, non-contradicție, totalitate);
- inegalitatea (eterogenitatea) diverselor ingrediente într-un concept, prin 1) *formarea* și 2) *întrebuințarea* lor (“incoerența reglată în conceptualitate”) = deci o alteritate care afectează întreaga rețea de concepte într-un discurs sau sistem;
- a treia eterogenitate – prin amestecul, în discurs, de concepte pure și filosofeme *cu metafore* și miteme;
- deconstrucția caută să dea seama de aceste eterogenități, nu să le depășească, ci să mențină diferențele interne ale discursului;
- deconstrucția nu este neutralizare sau anulare a dualităților ori eterogenităților = ea este o strategie *disimetrică*; nu vizează o căutare a esențelor, a unui fundament dincolo de termenii opuși sau singulari;
- deconstrucția încearcă să dea seama de contradicții “întemeindu-le” în “infrastructuri”;
- “**infrastructura**” nu este o structura mai originală, mai esențială, ci ceva ce nu poate deveni niciodată o prezență sau o plenitudine; “infra-“ ca deficit;
- “un anumit structuralism a fost întotdeauna gestul cel mai spontan al filosofiei”; împotriva *structurii* ca închidere, centralitate, prezență plină, stabilitate, model ideal și, mai ales, *metaforă spațială* – o gândire a structuralității (a infrastructurii) ca deschidere, condiție de posibilitate a structurilor minore și accidentale, matrice deschisă, relație.

Trăsături ale infrastructurilor (diferanță, *pharmakon*, *hymen*, arhi-scriitură etc.):

- **statutul lor preontologic și prelogic** – o infrastructură:

- nu este o ființare, dar nu este nici absentă;
- este în exces față de opoziția sens – non-sens;
- nu este o esență, o substanță, un hypokeimenon, nu are stabilitate și autonomie;

- **caracterul sintetic** – infrastructurile sînt “sinteze originare”, simulacre de unitate, puncte de prezență, medium de diferențiere, unitate de luptă, “loc de bătălie între filosofie și altul său”;

- **natura economică și strategică** – ele încearcă să dea seama de un maximum de fenomene printr-un minimum de concepte și de însușiri logice; efectuează un anumit calcul al posibilităților, organizează relațiile între posibilități eterogene;

- deconstrucția repetă sau mimează fondarea pentru a da seama de diferența dintre un fundament și ceea ce este fondat;

- deconstrucția reînscrie originea în contextul sau textul posibilităților sale infrastructurale;

- ea trebuie să fie intrinsecă și să rămînă în interiorul textului sau discursului examinat; de aceea, există “un angajament inevitabil al deconstrucției în metafizică”.

Dubla operație a deconstrucției:

a) *răsturnarea* – bazată pe trei principii:

- 1) în metafizică, conceptele sînt considerate ca autosuficiente;
- 2) ele apar în contradicții și în ierarhii și ordini de prioritate;
- 3) toate conceptele sînt solidare între ele și nu pot fi separate în chip inocent;

b) *deplasarea* – bazată pe “logica paleonimiei” – a împrumuta din metafizică noțiunile, numele sau conceptele cu care să fie numit ceea ce rămîne nenumit în structura ei închisă: “nu putem renunța la această complicitate metafizică fără a renunța deopotrivă la travaliul critic pe care îl efectuăm împotriva ei”;

- deplasarea limitelor și închiderii discursului, transgresiunea nu doar a limitelor, ci și a distincției dintre interior și exterior;

- dacă răsturnarea se joacă în întregime înăuntrul închiderii metafizice, deplasarea încearcă o străpungere în afara filosofiei – de unde o asimetrie structurală care împiedică orice neutralizare a opozițiilor bipolare.

Deconstrucția nu distruge pur și simplu conceptele metafizice, ea arată în ce fel își extrag ele posibilitatea din ceea ce, în ultimă instanță le face imposibile; ea trasează limitele interne ale proiectului unei metafizici a metafizicii; ea deschide filosofia către “Alții” săi, nu din afară, nu de alături, ci chiar dinăuntrul filosofiei, de la marginile sale mișcătoare.